

TAMPEREEN
YLIOPISTO

Institutionaalisen kääntämisen jatkumointa:

kunnallishallinnosta kansainväliseen organisaatioon

Kaisa Koskinen
Tampereen yliopisto

Suomi kääntää 9.5.2017, Eurooppasali

Sisältö

- Taustaa ja käsitteitä
- Tapaus: Tampereen kunnallishallinnon kehitys 1870-luvulla
- Lopuksi: mikä on pysyvää?

Institutionaalinen kääntäminen?

Erikoisala:

"legal, administrative, economics and trade translation" (Alicante: MA in institutional translation)

Konteksti:

tietyissä organisaatioissa (tai niille) (Mossop, Kang)
instituution nimissä, eduksi tai puolesta (Koskinen, Gouadec)

Reunaehdot:

omanlaisensa rajoitteet ja tunnistettava tyyli (Gouadec)

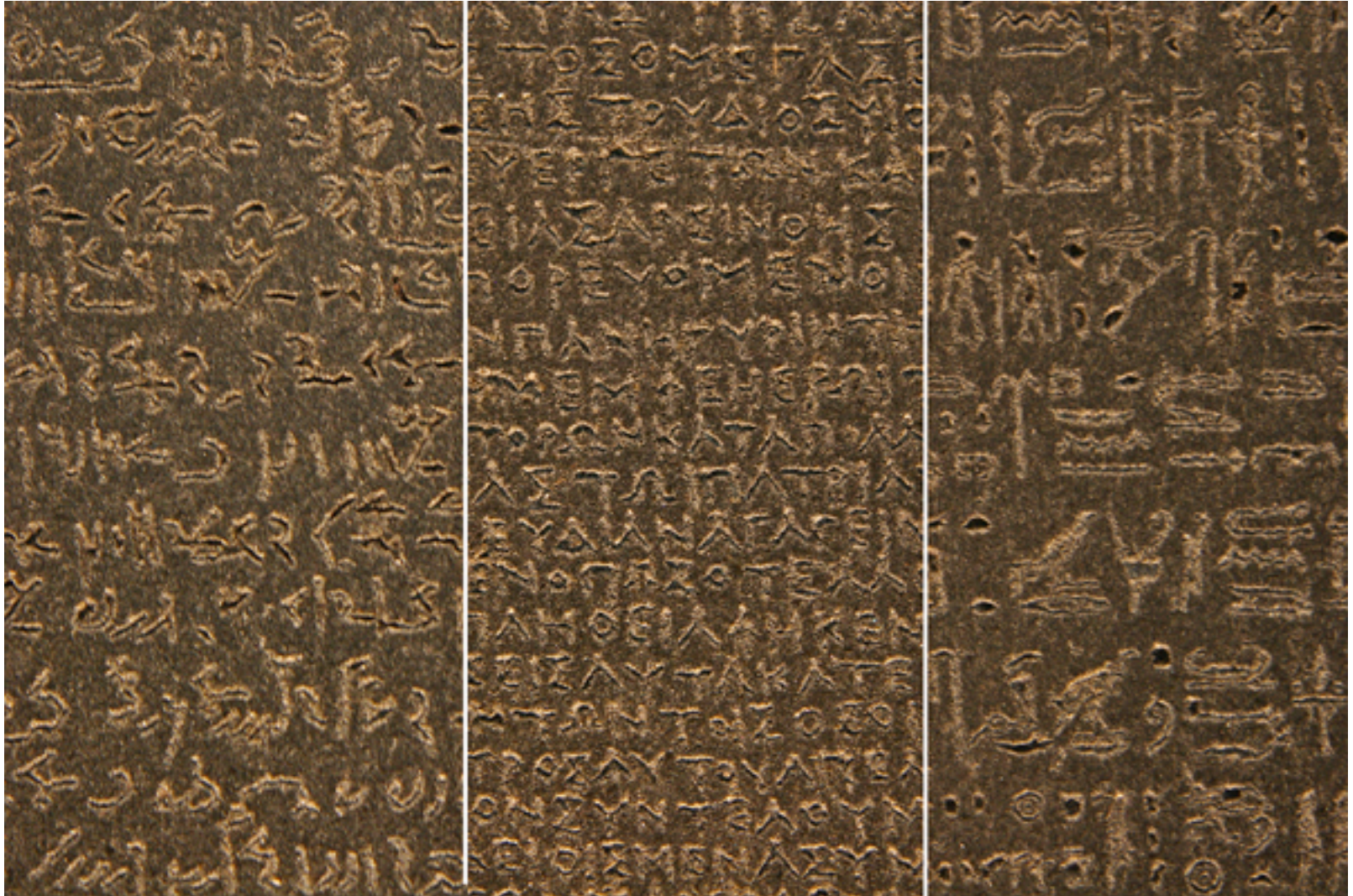

Governing by translation

"[T]he core function of institutions as regulatory organizational systems is to govern, and in a multilingual environment they can and often do employ translation in performing their governing function. In that case, they **govern by translation.**" (Koskinen 2014)

- institutionalisoitumisen aste vaihtelee
- lisääntyvän institutionalisoitumisen laki (Koskinen 2008)

Rosettan kivi. Kuva Bryan Jones.

Jatkumot

- menneisyydestä tulevaisuuteen
- pienestä suureen
- satunnaisesta kontrolloituun
 - institutionaalisuuden aste
 - vastuun kanto: hallitsija vai hallitut
- paikallisesta yllirajaiseen ja globaaliin

Oman tutkimukseni nykykohteena: kääntämällä hallitsemisen *taito*

- Euroopan komissio: omakohtaisuudesta pitkittäistutkimukseen
- Tampereen historia: uusi konteksti, samat peruskysymykset
 - miten kielipolitiikkaa toteutetaan käytännössä?
 - millaista käännöspolitiikkaa kielipolitiikka edellyttää?
 - millainen keskusteluyhteys hallinnon ja kansalaisten välille muotoutuu ja mitä rooleja käännös- (ja tulkkaus-)toiminta siinä kantaa?

TAMPEREEN
YLIOPISTO

Case:

Tampereen uusi kunnallishallinto 1875

Tamperelainen sääty-yhteiskunta

suomenkielinen teollisuuskaupunki – ruotsinkielinen hallinto

Lähde Haapala 1988: 92

sääty	1850	%	1870	%
aatelisto	9	0.3	29	0.4
papisto, oppineet	24	0.7	57	0.8
muut säätyläiset	67	1.9	110	1.6
porvarit	687	21.4	759	10.9
rahvas	2427	75.7	6031	86.3

Uusi kunnallishallinto

- uusi (kaupunkien) kunnallislaki (1873) voimaan 1.1.1875 → uudet valtuustot
- vallan uusjako → uusi kielipolitiikka
- kunnan ja kirkon ero

1870-luku oli Tampereen "suuri vuosikymmen",
"käytännön miesten, tehdaspatruunain ja kansallisten maisterien proosallinen aikakausi" (Voionmaa 1932: 10–11)

1. kokous 20.1.1875

- "Kaupungin-valtuusmiesten kokouksissa käytettävän kielen suhteen päätettiin, että keskusteltaissa jokaisen oikeutena on käyttää joko suomen taikka ruotsin kieltä, mutta että pöytäkirjat ja muut kirjoitukset tehdään ruotsiksi ja **ainoasti päätökset kirjoitetaan suomeksikin.**"
- "billigheten och rättvisan"
- "tolkning även på det andra språket skulle ske, och åtog sig Pastor Törnudd att såsom tolk fungera."

Muuttuvia päätöksiä:

1875 pöytäkirjat ruotsiksi, päätökset myös suomeksi.

minimissään: "Päätettiin hyväksyä valiokunnan lausunto."

1878 pöytäkirjat suomeksi, päätökset myös ruotsiksi

1881 ruotsinkieliset päätökset jäivät pois

1886 niitä vaadittiin takaisin mutta ehdotus hävisi
äänestyksen.

Käännösten laatu?

- 1862 komitean kanta: suomi liian kehittymätön hallintokieleksi

Vrt. esim. "Päätettiin jättää mietinnän antaminen ehdotuksesta uuteen asetukseen kaupasta ja elinkeinoista viisijäseniselle valiokunnalle, jonka tulee kaupunginvaltuusmiesten puolesta antaa kysymyksessä oleva mietintö, sekä valittiin siihen valiokuntaan jäseniksi [lista nimiä]." (22.9. §7)

- Sanasto: "päätettiin antaa arennille ne plantagit joiden arentiaika päättyy... " (22.9. §11)

Snellman:

Mitä harkinta ja kaikkien maitten kokemus tällä kohden osoittavat, sen todistavat myös oman maamme olot, sillä täälläkin ne nuoret miehet, joitten äidinkieli on ruotsi ja jotka ovat tällä kielellä nauttineet kaiken opetuksensa, eivät silti pysty laatimaan vähäpätöisimpiäkään virallisia asiakirjoja ilman käsillä olevaa mallia. **Siksi on ehdottoman välttämätöntä, että jos suomea on tarkoitus käyttää virkakielenä, niin sen alulle panijoitten tulee olla kokeneita miehiä, jotka ovat tottuneet laatimaan tällaisia asiakirjoja ruotsin kielellä.**

Satunnaistekijöitä:

- kaikki tiedetyt kääntäjät miehiä
- sihteerit o.t.o myös tiivistelmäkääntäjiä
 - **1. sihteeri maisteri Jernberg: tunnettu suomalaisuusmies**
 - 14.7. sihteeri vaihtuu (E. Wigren): ruotsin rooli vahvistuu
 - 22.9. uusi vaihdos (A. Hildén): kaunista virkasuomea

TAMPEREEN
YLIOPISTO

Pj. Otto Blåfield ja vuosikirjat

"Jos aika-ajoin ilmaantuisi sellainen kirjanen, joka muun muassa sisältäisi silmäys ainakin lähimmän edellisen ajanjakson kaupungille tärkeimpiin määräyksiin, niin monet yhteiskunnalle tähdelliset seikat unohtumasta paremmin säilyisivät, ja **yhteiskunnan jäsenet saattaisivat helpommin seurata sen asioita.**"

Tampereen kaupunki. Muisto Sen Satavuotis Juhlataansa Lokakuun 1:nä päivänä 1879. →

Tampereen kaupungin vuosikirja. Ensimmäinen vuosikerta 1881. / Årsbok för Tammerfors stad 1881.

Kuntalaiset kääntäjinä

- valtuustolle 1875 osoitetut kirjeet
 - yht. 129, suomeksi 6 = käännökset jo ennen valtuustoa

"Yksinomaan suomenkieltä käyttivät anomuskirjeissään vain moukat, jotka eivät osanneet sivistyskieltä eivätkä jaksaneet kirjoituttaa itselleen ruotsinkielisiä asiapapereita. Kaiketi vain säälistä ja armosta maistraatti otti vastaan noita sepustuksia. --- Mutta kaikkein useimmat kirjoittivat asiansa yksinomaan ruotsiksi, tulipa siitä sitten Tampereen ruotsia tai muuta siansaksaa." (Voionmaa 1932: 284)

Keskeisiä seikkoja

- translatorisuus keinona tukea *yksikielistymistä*.
- ammattimaisuuden puute → vaihteleva laatu
- ylätason tuki olennainen

Arvoja:

- oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo
- hallinnon legitimitetti
- kansalaisyhteiskunnan rakentaminen

"At the heart of multilingualism
we find translation."

(Meylaerts 2013)

TAMPEREEN
YLIOPISTO

Pysyviä teemoja:

- oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo
- hallinnon legitimitetti
- kansalaisyhteiskunnan rakentaminen

Pysyviä kysymyksiä:

- Kuka kääntää ja mitkä kielet ovat mukana?
- Miten laatua vaalitaan?
- Kenelle ja kenen tarpeisiin käännökset suunnataan?
- Mihin rahat ja resurssit riittävät?

TAMPEREEN
YLIOPISTO

Kiitos mielenkiinnostanne!

kaisa.a.koskinen@uta.fi